

De tweede donder

Een paar dagen nadat de koning de Troonrede heeft uitgesproken, buigt het parlement zich, tijdens de Algemene Politieke Beschouwingen, over de voorgestelde plannen. Voor de parlementariërs is dat best pittig. Ze krijgen maar kort de tijd om alle plannen tot zich te nemen en met een afgewogen oordeel de regering tegemoet te treden.

Vroeger was er meer tijd. Tot 1993 vonden de Algemene Politieke Beschouwingen vaak in de tweede week van oktober plaats. In de tussentijd fileerden economen in ESB de plannen van de regering (Hoffman, 2016). Hun analyse zorgde zowel voor buskruit als voor noodzakelijke reflectie voor het debat met de regering.

Om u echter niet in de kou te laten staan tijdens de Algemene Politieke Beschouwingen, hebben wij ervoor gekozen om voor de tweede donderdag van september een aantal artikelen voor u te verzamelen met economische argumenten, redentaties en concrete beleidsvoorstellen die van pas komen als u straks naar de Troonrede luistert. (De houdbaarheid van deze bijdragen is trouwens langer; u heeft er ook wat aan als u geïnteresseerd bent in de volgende kabinetperiode.)

Hoofddoelstelling van beleid zou het verhogen en in stand houden van de Nederlandse

welvaart moeten zijn. Dat vertaalt zich grofweg in het bevorderen van economische groei op een evenwichtige en duurzame manier. Groei die ten koste gaat van een specifieke groep of van de toekomst is onverstandig. Alle artikelen in dit themanummer gaan hiervan uit.

Dan zijn er vanuit economisch perspectief grofweg drie soorten beleidsinstrumenten die de overheid heeft om de economie te beïnvloeden. Allereerst kan ze besluiten zelf iets te doen, bijvoorbeeld door te investeren. Terreinen waarop dat veel gebeurt zijn onderwijs, gezondheidszorg, maar ook defensie en infrastructuur. Ayolt de Groot, Victor Joosen en Vincent Locht geven u een overzicht van de investeringsopties die de Studiegroep Duurzame Groei heeft onderzocht. Een breed palet van maatregelen op het gebied van onderwijs, duurzaamheid en innovatie kan de economie sterker maken.

Ten tweede kan de overheid door middel van belastingheffing en inkomensondersteuning bepaald gedrag stimuleren (of juist niet) en de inkomensverdeling beïnvloeden om zo een al te scheve verdeling te voorkomen (of juist niet). Een veelbesproken onderwerp is daarbij of dit systeem niet versimpeld kan worden. Egbert Jongen, Patrick Koot en Marente Vlekke van het CPB laten zien dat de inkomensgevolgen van het afschaffen van toeslagen niet volledig

dag van september

kunnen worden opgevangen door het verlagen van de belastingtarieven.

Als derde kan de overheid regels maken die marktpartijen vertellen wat ze wel en niet mogen doen. Hiermee ordent ze de markt. Een dossier waarop veel in beweging is, is de regulering van pensioen- en huizenvermogen. Karlijn Kersten en Suzanne Kok laten zien dat de huidige wet- en regelgeving ervoor zorgt dat jonge huishoudens vaak te veel verplicht sparen via de combinatie van pensioen en eigen woning. Hierdoor consumeren ze op jonge leeftijd minder en op oudere leeftijd meer dan ze eigenlijk zouden willen.

In drie bovengenoemde artikelen komt lang niet alle aanwezige analyse aan bod. De infographic in deze ESB geeft daarom een visueel overzicht van opties op basis van de Studiegroep Duurzame Groei en verwijst daarbij naar relevante studies zoals de kansrijkreeks van het CPB, verkenningen van de WRR, occasional studies van DNB en meer.

Bij dit raamwerk zijn twee kanttekeningen te plaatsen. De kosten en baten per maatregel moeten wel goed in kaart gebracht zijn en het geheel moet gelijk zijn aan de som der delen. De eerste kanttekening plaatsen Hugo Erken, Hans Stegeman en Roy Thurik. Zij bekritisieren dat in het SAFFIER-model van het CPB inves-

teringen in onderwijs, onderzoek en ondernemerschap op korte en middellange termijn geen effect hebben op economische groei. Hierdoor brengen deze investeringen slechts kosten met zich mee en wordt het niet aantrekkelijk om ze te doen. De tweede kanttekening plaatst Bas Jacobs. In zijn artikel over de liquiditeitsval stelt hij dat hoe mooi individuele maatregelen ook mogen zijn, we allemaal met het prijspeil als macrovariabele te maken hebben. Zonder verstandig macrobeleid komt economische groei in het gedrang, ook als de andere genomen maatregelen verstandig zijn.

Een prettige tweede donderdag van september gewenst.

JASPER LUKKEZEN
Hoofdredacteur ESB
lukkezen@economie.nl